

УДК 373.2(075.8)

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-3-251-263

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN'S INFORMATION SEARCH SKILLS

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ У ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ВМІНЬ ЗДІЙСНЮВАТИ ПОШУК ІНФОРМАЦІЇ

Natalia LYSTOPAD,
teacher

Наталія ЛИСТОПАД,
викладач

natasha.listopad@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3550-9985>

Municipal Institution «Odessa
Pedagogical Professional College»,
✉ 1, Hretska st., Odessa, 65000,
Ukraine

Комунальний заклад «Одеський
педагогічний фаховий коледж»,
✉ вул. Грецька, 1, м. Одеса,
65000, Україна

Original manuscript received: November 01, 2023

Revised manuscript accepted: November 19, 2023

ABSTRACT

The article deals with the peculiarities of forming preschool children's information search skills. The purpose of the article is to theoretically define, scientifically substantiate and experimentally test the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of preschool children's information search skills. It has been established that the problem of forming preschool children's information search skills is relevant in the pedagogical theory and practice of preschool education institutions and requires theoretical understanding. The paper clarifies the content of the concept of «information retrieval skills», which we consider to be the abilities of children to act on the basis of knowledge and experience aimed at finding, assimilating and further using information.

In accordance with the purpose and objectives of the ascertaining experiment, in order to study the level of preschool children's information search skills, indicators for assessing the formation of preschool children's information search skills were identified. In accordance with the indicators, a methodology for diagnosing the formation of preschool children's information retrieval skills was developed. The levels of preschool children's information search skills were determined: high, medium, low.

It has been proved that the development of preschool children's information retrieval skills will be effective if the following pedagogical conditions are implemented: development and implementation of a set of search tasks that ensure effective mastering by preschool children of the ways and means of working with information, taking into account the specifics of its sources and stages of search activity (awareness of the problem, identification of the source, perception of information, storage and use of information); stimulating the interest of preschool children to search for information using various sources; creating an emotionally comfortable environment in the process of working with information for effective interpersonal communication of preschool children.

A methodology for developing preschool children's information search skills was developed and tested. The stages of formation of preschool children's information search skills are developed: motivational, informational and educational, effective and developmental. The effectiveness of pedagogical conditions and methods of forming preschool children's information retrieval skills has been experimentally confirmed.

251

ICV 2022: 80.27

DOI 10.31494/2412-9208-2023-1-3

Keywords: *preschool children, pedagogical conditions, information retrieval skills.*

Вступ. Навколишній простір дитини – це джерело різних видів інформації. Якщо вона самостійно отримана в практичній діяльності, то є безцінним надбанням дитини, поєднуючи в собі знання, вміння та цінності (Цимбалару, 2016). Основним завданням взаємодії в процесі навчання дітей стає не передача готової інформації, а формування вмінь самостійно її отримувати, використовуючи різні джерела, і використовувати під час розв'язання різноманітних завдань (Захарова, 2010).

Разом з тим, у практиці закладів дошкільної освіти недостатньо враховується важливість створення педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації. Педагогічні умови створюються педагогами епізодично. Але діяльність дітей передшкільного віку істотно залежить від зовнішніх і внутрішніх умов. Педагог, створюючи їх, розкриває перед дітьми засоби і способи пізнання навколишнього світу. Робота з реалізації педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації має ґрунтуватися на вмінні використовувати конкретне джерело (Листопад, Мардарова, 2019).

На підставі вищевикладеного нами було встановлено суперечність між необхідністю формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації та недостатньою розробленістю педагогічних умов, які сприятимуть реалізації цього процесу в закладах дошкільної освіти. Виявлена нами суперечність дала змогу окреслити мету статті: теоретично визначити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації.

Методи та методики дослідження. Для теоретичного визначення, науково обґрунтування та експериментальної перевірки ефективності педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації було використано сукупність теоретичних (аналіз вітчизняних публікацій, систематизація, узагальнення) та емпіричних методів дослідження (педагогічний експеримент), а також здійснено статистичне опрацювання результатів педагогічного експерименту.

Результати та дискусії. Найважливішою якістю особистості в сучасному суспільстві є здатність працювати з інформацією та самостійно здобувати знання (Кремень, Сисоєва, 2022). Формування інформаційних умінь, тобто вмінь здійснювати пошук інформації з різних джерел, є найважливішою умовою освітнього процесу в сучасних закладах дошкільної освіти (Беленька, 2016). Цілеспрямована, систематична робота з формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук необхідної інформації з різних джерел сприяє успішному процесу здобуття знань у подальшому навчанні в НУШ (Гриневич, 2023:98–111). Здобуті знання та вміння роботи з різними джерелами інформації дають змогу дітям передшкільного віку навчитися отримувати інформацію різними способами, фіксувати її, вибудовувати різноманітні алгоритми. Робота з інформацією вимагає від дитини

передшкільного віку вміння кодувати її під час передачі та декодувати під час сприйняття (Петрунько, 2011).

Уміння здійснювати пошук інформації дітьми передшкільного віку розуміємо як набуті на основі знань і досвіду здібності до дій, спрямованих на пошук, засвоєння та подальше її використання. Освоєння дітьми передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації характеризується високою самостійністю та активністю, самостійністю у виборі джерел цієї діяльності.

Аналіз сучасних досліджень (Листопад, Мардарова, 2021; Пономаренко, Кузіна, 2021) дав змогу виокремити такі вміння здійснювати пошук інформації, які можуть бути сформовані в дітей передшкільного віку: усвідомлювати необхідність отримання інформації, якої бракує під час розв'язання пошукової задачі; обрати джерело і спосіб отримання відповідно до особливостей об'єкта пізнання та пошукового завдання; отримувати інформацію, ставлячи запитання; отримувати інформацію, використовуючи друковані джерела; отримувати інформацію, використовуючи аудіо- та відеоджерела; запам'ятати, фіксувати отриману інформацію, використовуючи різні способи відповідно до її особливостей; отримувати інформацію, спираючись на уявлення.

Педагогічні умови формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації ґрунтуються на спільній роботі їх з педагогом, спрямованій на розв'язання завдань, що виникають у пізнавально-дослідницькій діяльності, повсякденному житті, грі та праці, процесі пізнання навколишнього світу.

Формуванню в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації сприятимуть такі педагогічні умови: розробка та реалізація комплексу пошукових завдань, що забезпечують дієве опанування дітьми передшкільного віку способів і засобів роботи з інформацією з урахуванням специфіки її джерел та етапів пошукової діяльності (усвідомлення проблеми, визначення джерела, сприйняття інформації, збереження та використання інформації); забезпечення стимулювання інтересу дітей до пошуку інформації з використанням різних джерел; створення емоційно-комфортного середовища в процесі роботи з інформацією для ефективного міжособистісного спілкування дітей (Листопад, Мардарова, 2019).

Розглянемо докладніше першу педагогічну умову: розробка та реалізація комплексу пошукових завдань, що забезпечують дієве опанування дітьми передшкільного віку способів і засобів роботи з інформацією з урахуванням специфіки її джерел та етапів пошукової діяльності (усвідомлення проблеми, визначення джерела, сприйняття інформації, збереження та використання інформації).

Пошукова діяльність передбачає високу активність і самостійність дітей передшкільного віку, відкриття нових знань і способів пізнання. Вона починається з постановки педагогом і прийняття дітьми передшкільного віку пізнавального завдання (можлива також постановка пізнавального завдання дітьми передшкільного віку), потім здійснюється її первинний аналіз і

висуваються припущення, відбираються способи їх перевірки, здійснюється перевірка. Завершується пошукова діяльність аналізом отриманих під час перевірки результатів і формулюванням висновків (Листопад, 2015).

Доведено, що освітній процес, який поєднує засвоєння готових знань із відносно самостійним їх отриманням, має велике значення для розумового розвитку дітей передшкільного віку. Пошукова діяльність як форма організації використовується в передшкільному віці. Відповідно до програми педагог розробляє систему пошукових завдань, які поступово ставить перед дітьми. Важливою умовою цього є створення проблемних ситуацій (Мардарова, 2012).

Проблемна ситуація виникає, коли пошукове завдання поставлено, але одразу розв'язати його діти передшкільного віку не можуть. Необхідне зусилля думки, щоб зіставити відомі факти, зробити попередні висновки. Самостійна робота дітей передшкільного віку в такій ситуації має пошуковий характер. Під час постановки перед дітьми передшкільного віку пошукових завдань слід урахувувати їхню життєву значущість, інтерес до них. Пошукове завдання завжди містить запитання. Деякі дані, відомі дітям, можна використати в розв'язанні. Частина даних (інформації) діти передшкільного віку мають відшукати в процесі комбінування, перетворення вже відомих знань і способів дій. Незнання має бути частковим, тоді пошукове завдання можна розв'язати за допомогою доспіву, порівняльного спостереження або в процесі евристичного міркування. Якщо завдання непосильне дітям передшкільного віку або занадто легке, не потребує розумових зусиль, то проблемної ситуації не виникає.

Пізнавальні завдання повинні спрямовуватися на вирішення завдань, визначених у Базовому компоненті дошкільної освіти; відповідати віковим та індивідуальним особливостям дитини передшкільного віку, її потребам і мотивам, пов'язані з її інтересами; допомагати усвідомлювати свої сили та можливості; дозволяти проявляти свободу у виборі змісту і засобів своєї діяльності, особисте ставлення до способу і процесу досягнення мети; припускати поступове ускладнення і розширення змісту, тобто кола проблем, де необхідно вибрати самостійне рішення; зачіпати сферу моральних почуттів і переживань, викликати емоційний відгук завдяки своїй емоційній насиченості; максимально наблизитися до природних умов спілкування вихователя з дітьми передшкільного віку, легко вписуватися в освітню діяльність закладу дошкільної освіти.

Оскільки робота з проблемною ситуацією стає пошуком нового рішення (адже проблема передбачає по суті своїй зіткнення з невідомим раніше змістом; завданням, відповіді на яке немає ні в досвіді своєму, ні в досвіді оточення) шляхом висування не схожих на ті, що пропонують інші, і не схожих одна на одну множинних версій, то в роботі з дітьми не мається на увазі, що продуктивна відповідь точно існує або ж легко знаходиться; можливо, що ніхто з учасників (зокрема й педагог) не має не лише готового рішення, а й шляхів наближення до нього.

Розглянемо докладніше педагогічну умову: забезпечення стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації з використанням різних джерел.

Забезпечення стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації з використанням різних джерел полягає в актуалізації та збереженні їх пізнавального інтересу до будь-яких засобів інформації, спонуканні інтересу до прийняття захопливої інформації, зміцненні пізнавальних потреб, сформованих на цікавості та допитливості. Забезпечення стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації з використанням різних джерел передбачає розвиток інтересу та мотиву до роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями.

Для активізації пізнавальної діяльності дітей доцільно застосовувати такі шляхи та методи мотивації, які враховують включення завдань, що визначаються новизною, захопливістю та своєрідністю ситуації. Це сприяє виникненню бажання відмовитися від зраєка, сприяє розвитку вмінь працювати в умовах пошуку, прояву самостійності, формуванню допитливості, кмітливості.

Стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації з використанням різних джерел є важливим завданням для їх розвитку. Ось кілька практичних порад для стимулювання: забезпечте доступ до різних джерел інформації, що допоможе дітям передшкільного віку розширити свої знання і побудувати навички пошуку інформації; розповідайте цікаві історії, це може спонукати до самостійного пошуку додаткової інформації; використовуйте комп'ютери, планшети та смартфони в освітньому процесі як ефективний засіб; заохочуйте дітей до проведення досліджень та проєктів на різні теми, це сприятиме розвитку навички критичного мислення; пошук інформації разом з дорослими, які показують приклад пошуку інформації. Важливо пам'ятати, що стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації повинно бути цікавим, захоплюючим та адаптованим до їх рівня розуміння. Дитина повинна мати можливість виражати свої інтереси та брати участь у процесі пошуку інформації, щоб розвивати свої навички самостійного навчання.

Розглянемо докладніше педагогічну умову: створення емоційно-комфортного середовища в процесі роботи з інформацією для ефективного міжособистісного спілкування дітей передшкільного віку.

Основними ознаками емоційно-комфортного середовища як умови формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації є довіра та доброзичливість до дітей на тлі мажорного настрою; повага до відчуття особистої недоторканості та значущості; використання різноманітних форм і методів роботи, що стимулюють творчу діяльність. Наслідувальна здатність дітей передшкільного віку призводить до того, що доброзичливе тло, комфортність переймаються ними і потім переносяться на взаємини з іншими.

Емоційний компонент відображає інформацію за допомогою почуттів, які виражаються в мовленні, емоційних станах, жестах і проявляються в руховій активності, а також настрої. Він виражається в активних або пасивних станах, що утворюються під час роботи з комп'ютером, інтерактивними дошками, застосування різних паперових

інформаційних джерел. Отже, емоції дозволяють сприймати інформацію та відповідати на неї, а отже, чинитимуть значний вплив на активну діяльність дитини. Емоційний компонент – це значний поштовх для розвитку пізнавальної активності дитини.

Констатувальний експеримент спрямований на визначення рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації. В експерименті брали участь 32 дітей закладу дошкільної освіти № 115 міста Одеси. На основі теоретичного дослідження було виокремлено показники оцінювання рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації. Відповідно до показників було підібрано діагностичні завдання, які подано в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники та діагностичні завдання рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації

№	Показники	Діагностичні завдання
1	Уміння отримувати інформацію, ставлячи запитання	Діагностичне завдання 1. «Постав запитання». Мета: виявити рівень сформованості у дітей передшкільного віку вміння отримувати інформацію, ставлячи запитання; уміння запам'ятати, фіксувати отриману інформацію, використовуючи різні способи відповідно до її особливостей
2	Уміння запам'ятати, фіксувати отриману інформацію, використовуючи різні способи відповідно до її особливостей; Уміння отримувати інформацію, використовуючи друковані джерела	Діагностичне завдання 2. «Допоможи художнику». Мета: виявити рівень сформованості в дітей передшкільного віку вміння отримувати інформацію, використовуючи друковані джерела
3	Уміння отримувати інформацію, використовуючи аудіо- та відеоджерела	Діагностичне завдання 3. «Який вигляд має фламінго?» Мета: виявити рівень сформованості у дітей передшкільного віку вміння отримувати інформацію, використовуючи аудіо- та відеоджерела
4	Уміння зберігати інформацію, використовуючи різні способи	Діагностичне завдання 4. «Давай запам'ятаємо» Мета: виявити рівень сформованості у дітей передшкільного віку вміння зберігати інформацію, використовуючи різні способи
5	Уміння отримувати інформацію різними способами та використовувати інформацію в діяльності	Діагностичне завдання 5. «Розсели тварин по будиночках» Мета: виявити рівень сформованості у дітей передшкільного віку вміння отримувати інформацію різними способами та використовувати інформацію в діяльності

Аналіз результатів констатувального експерименту дозволив нам умовно віднести всіх дітей передшкільного віку до одного з рівнів сформованості вмінь здійснювати пошук інформації.

Низький рівень сформованості вмінь здійснювати пошук інформації був виявлений у 17 дітей (53,12%). У них спостерігалися значні труднощі в процесі виконання всіх завдань, відсутність інтересу до цієї діяльності. Діти не йдуть на контакт і не можуть відповісти на запитання навіть за допомогою педагога, часто відмовляються виконувати завдання. Під час розв'язування пошукового завдання діти здійснювали пошук інформації та діяли лише відповідно до вказівок дорослого. Вони не могли сформулювати запитання, часто навіть не могли повторити те, що пропонував педагог, не усвідомлювали необхідність запам'ятовування, фіксування інформації та часто не могли її відтворити (або відтворювали окремі факти).

Середній рівень сформованості вмінь здійснювати пошук інформації був виявлений у 11 дітей (34,38%). Вони почувалися невпевнено, відповіді часто формальні, потребують допомоги педагога. Ці діти припускалися помилок під час розв'язання пошукового завдання, починали пошук інформації за умови стимулювання дорослого. Інформацію отримували від дорослого; використовуючи різні джерела, ставили 3-4 запитання, щоб виявляли окремі факти про об'єкт пізнання; могли знайти інформацію в книзі, робили спроби використати аудіо- та відеоджерела, зверталися за допомогою до дорослого. Діти не усвідомлювали необхідності фіксування отриманої інформації, але за нагадуванням дорослого робили це. Під час розв'язання пошукових завдань використовували отриману інформацію (частіше в неповному обсязі).

Високий рівень сформованості вмінь здійснювати пошук інформації був виявлений у 4 дітей (12,5%). Вони самостійно та зацікавлено виконували всі завдання. Під час взаємодії з педагогом діти активно йшли на контакт, ставили запитання, могли мотивувати свою позицію. Діти усвідомлювали необхідність отримання інформації, якої бракує; під час розв'язання пошукового завдання самостійно використовували різні джерела та способи, усвідомлюючи їхні особливості. Діти ставили 5-6 взаємопов'язаних запитань, які приводили до отримання достатньо повної різнобічної інформації про предмет пізнання, знаходили інформацію в друкованих джерелах; при використанні аудіо- та відеоджерел могли їх вмикати та вимикати, зверталися по допомогу в разі утруднення. Діти усвідомлювали необхідність запам'ятовування, фіксування інформації та намагалися самостійно використовувати для цього літери, малюнки, просили повторити інформацію або повторювали поставлене запитання; під час розв'язування пошукових завдань спиралися на отриману інформацію.

Отримані результати дають змогу стверджувати, що необхідно є спеціально організована робота з реалізації педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук

інформації. Робота з реалізації педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації проводилася поетапно (мотиваційний, інформаційно-навчальний, дієво-розвивальний) та передбачала використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Таблиця 2

Особливості методики формування у дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації

Особливості діяльності	Методи	Методичні заходи
1	2	3
<p>Мотиваційний етап методики формування у дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації</p> <p>Мета: стимулювати бажання дітей передшкільного віку користуватися різними джерелами інформації для пошуку відповідей на запитання.</p> <p>Завдання: сформувати в дітей передшкільного віку уявлення про різні джерела інформації, про їхню специфіку та можливості у розв'язанні пізнавальних завдань; сформувати позитивне ставлення до діяльності з використання різних джерел інформації для розв'язання пошукових завдань.</p>		
<p>Елементарні пошукові завдання спрямовані на пошук, порівняння, узагальнення інформації, з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, знайомство з принципами роботи комп'ютера, закріплення правил поведінки в комп'ютерному ігровому комплексі у закладі дошкільної освіти, комп'ютерної кімнати та кімнати релаксації у закладі дошкільної освіти, а також техніки безпеки під час роботи за комп'ютером, відпрацювання понять із галузі інформатизації.</p>	<p>Наочні демонстрації використання інформаційно-комунікаційних технологій, методи розвитку пізнавального інтересу за допомогою розвиваючих ігор, цікавих ситуацій, обговорення запитань, що забезпечують бажання застосовувати ресурси численних джерел інформації, розвиток спроможності розуміти, змінювати вивчену інформацію, а також використовувати її в різних ситуаціях.</p>	<p>Практико-орієнтовані програмні продукти, мультимедійні навчальні матеріали.</p> <p>Пізнавальні завдання та ігри: «Що змінилося?»; «Йди за лідером»; «Що можна зробити?»; «Історія іграшок»; «Чарівна паличка»; «Коники та метелики»; «Хтось особливий»; «Що в сумочці?»; «Екскурсія до бібліотеки»; «Що я покладаю в портфель»; «Що не вірно?»; «Дзеркало»; «Коли я був...» «Таємниці та загадки...»; «Імпровізація»; «Хто це співає? тощо.</p>
<p>Інформаційно-навчальний етап методики формування у дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації.</p> <p>Мета: формувати в дітей передшкільного віку способи роботи з інформацією та її джерелами.</p> <p>Завдання: сформувати в дітей передшкільного віку вміння отримувати інформації за допомогою різних типів запитань; сформувати в дітей уміння використовувати різні джерела інформації.</p>		
<p>Завдання роботи з інформацією (класифікація, аналіз, групування, систематизація тощо), самостійна робота за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій,</p>	<p>Наочні методи; демонстрація використання інформаційно-комунікаційних технологій; методи контекстного навчання; проблемні методи;</p>	<p>Практико-орієнтовані програмні продукти, комп'ютер, мультимедійні навчальні матеріали, інтерактивне обладнання.</p> <p>Пізнавальні завдання та ігри: «Карта скарбів»;</p>

<p>завдання на створення власних інформаційних об'єктів (повідомлення, невеличкі візуальні твори, графічні роботи тощо); пошук і вибір потрібної інформації в Інтернеті.</p>	<p>рефлексивні методи; дослідницькі методи; діалогічні методи; методи розвитку свідомості особистості дитини передшкільного віку на базі отриманої інформації: пояснення, розповідь, бесіда, роз'яснення, дискусія, завдання, творчі ігри.</p>	<p>«Що шумить?»; «Ланцюжок»; «Я вмію!»; «Вгадай, що в пакеті»; «Кольорові сигнали»; «Усе переплутав!»; «Як це працює?»; «Покажи!»; «Смішні обличчя» «Чарівний клубок»; тощо.</p>
<p>Дієво-розвивальний етап методики формування у дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації. Мета: стимулювати дітей передшкільного віку використовувати раніше отримані знання в роботі з інформацією та її джерелами. Завдання: сформувати в дітей передшкільного віку вміння застосовувати раніше здобуті знання для розв'язання пізнавальних завдань; сформувати в дітей передшкільного віку вміння самостійно використовувати розвивальне предметно-просторове середовище під час розв'язання пізнавальних завдань.</p>		
<p>Завдання на пошук, порівняння, узагальнення інформації, способи застосування інформаційно-комунікаційних технологій, завдання на створення власних інформаційних об'єктів.</p>	<p>Наочні методи: спостереження; розглядання картин та ілюстрацій; демонстрація дослідів. Словесні методи: бесіда; пояснення; розповіді вихователів, дітей; читання художньої літератури; запитання; порівняння; пояснення. Ігрові методи: дидактична гра; уявна ситуація в розгорнутому вигляді. Практичні методи навчання: вправи; елементарні досліди; моделювання; продуктивна діяльність.</p>	<p>Практико-орієнтовані програмні продукти, комп'ютер, мультимедійні навчальні матеріали, інтерактивне обладнання. Пізнавальні завдання та ігри: «Будівництво»; «Похід»; «Що змінилось»; «Знайди відмінності»; «Загублений ніс»; «Листоноша»; «Поштар»; «Пори року»; «Розсели птахів по гніздах»; «Безпритульний заєць» тощо.</p>

Виходячи з мети та завдань дослідження, ми визначили мету контрольного експерименту: виявити рівень сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації після проведення формувального експерименту. Діагностичні завдання при цьому використовували ті ж, що й на констатувальному етапі.

Після проведення чотирьох діагностичних завдань виявлено кількісні результати дослідження рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації: низький – у 2 дітей (6,25%); середній – у 12 дітей (37,5%); високий – у 18 дітей (56,25%).

Порівняння кількісних результати констатувального та контрольного етапів експериментального дослідження сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації подано в таблиці.

Таблиця 3

Порівняння кількісних результати констатувального та контрольного етапів експериментального дослідження сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації

Рівень	Констатувальний експеримент		Контрольний експеримент	
Низький	17 дітей	53,12%	2 дітей	6,25%
Середній	11 дітей	34,38%	12 дітей	37,5%
Високій	4 дітей	12,5%	18 дітей	56,25 %

У результаті проведення контрольного зрізу з виявлення рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації було виявлено таку динаміку: кількість дітей із низьким рівнем знизилася на 46,87%, кількість дітей із середнім рівнем збільшилася на 3,12%, кількість дітей із високим рівнем збільшилася на 43,75%.

Отримані результати дають змогу стверджувати, що після проведення формувальної роботи щодо реалізації педагогічних умов, які сприяють підвищенню рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації, виявилось, що всі вони були активними під час виконання пошукових завдань. Діти виявляли інтерес до пошуку інформації та використовували різні джерела інформації. Під час виконання пошукових завдань діти опановували способи та засоби роботи з інформацією з урахуванням специфіки її джерел та навчилися використовувати для цього інформаційно-комунікаційні технології.

Висновки. Дослідження проблеми формування у формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації дало змогу зробити такі висновки. Під час експерименту було встановлено, що проблема формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації є актуальною в педагогічній теорії та практиці закладів дошкільної освіти і потребує теоретичного осмислення.

Відповідно до мети та завдань констатувального експерименту було виокремлено показники оцінки сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації, розроблена методика діагностики та визначені рівні (високій, середній, низький) сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації.

Довели, що формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації буде ефективним за реалізації таких педагогічних умов: розроблення та реалізація комплексу пошукових завдань, що забезпечують дієве опанування дітьми передшкільного віку способами і засобами роботи з інформацією з урахуванням специфіки її джерел та етапів пошукової діяльності (усвідомлення проблеми, визначення джерела, сприйняття інформації, збереження та використання інформації); забезпечення стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації з використанням різних джерел; створення емоційно-комфортного середовища в процесі роботи з інформацією для ефективного міжособистісного спілкування дітей передшкільного віку.

Робота з реалізації педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації проводилася поетапно: мотиваційний, інформаційно-навчальний, дієво-розвивальний. У результаті проведення контрольного зрізу з виявлення рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації було виявлено таку динаміку: кількість дітей із низьким рівнем знизилася на 46,87%, з середнім рівнем збільшилася на 3,12%, з високим рівнем збільшилася на 43,75%, що свідчить про ефективність визначених педагогічних умов формування у дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації.

Література

1. Беленька Г. В. Дошкільнятам про світ природи: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. Київ : Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2016. 115 с.
2. Гриневич Л. Концептуальні ідеї реформи «Нова українська школа» у світлі української педагогічної думки. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 4. С. 98–111.
3. Захарова Н. М. Адаптація дітей дошкільного віку до сучасного соціального простору : монографія. Донецьк : Ноулідж, 2010. 218 с.
4. Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*, 2022, Вип. 4. № 2. С. 1–30.
5. Листопад О. А. Теоретико-методичні засади формування професійно-творчого потенціалу майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів : монографія. Одеса : ФОП Бондаренко М. О., 2015. 328 с.
6. Листопад О. А., Мардарова І. К. Модульний курс «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми» : навчальний посібник для студентів зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 192 с.
7. Листопад О. А., Мардарова І. К. Теоретико-методичні засади формування готовності майбутніх вихователів до використання інформаційно-комунікаційних технологій в організації пізнавальної діяльності дошкільників : монографія. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 206 с.
8. Мардарова І. К. Підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Одеса, 2012. 21 с.
9. Петрунько О. В. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіасередовищі : моногр. 2-ге вид. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2011. 480 с.
10. Пономаренко Т., Кузіна О. Підготовка майбутніх педагогів до використання медіапростору в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. № 35. С. 89–93.
11. Цимбалару А. Д. Освітній простір: сутність, структура і механізми створення *Український педагогічний журнал*. 2016. № 1. С. 41–50.

References

1. Bielienska, H. (2016). *Doshkilniatam pro svit pryrody: metodychnyi posibnyk dlia vykhovateliv ditei doshkilnoho viku* [Preschoolers about the natural world: a methodical guide for educators of preschool children]. Kyiv : Kyivskiy universytet im. Borysa Hrinchenka [in Ukrainian].
2. Hrynevych, L. (2023). *Konceptualni ideyi reformy «Nova ukrayinska shkola» u svitli ukrayinskoyi pedagogichnoyi dumky* [Conceptual ideas of the «New Ukrainian

School» reform in the light of Ukrainian pedagogical thought]. *Ukrayinskij pedagogichnij zhurnal* – Ukrainian Pedagogical Journal, 4, 98–111 [in Ukrainian].

3. Zakharova, N. M. (2010). *Adaptatsiia ditei doshkilnoho viku do suchasnoho sotsialnoho prostoru: monohrafiia* [Adaptation of preschool children to the modern social space: a monograph]. Donetsk : Noulidzh [in Ukrainian].

4. Kremen, V. H., Sysoieva, S. O., Bekh, I. D. (2022). *Kontsepsiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori* [The concept of education of children and youth in the digital space]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy* – Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, 4 (2), 1–30. [in Ukrainian].

5. Lystopad, O. A. (2015). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannya profesiynno-tvorchoho potentsialu maybutnikh vykhovateliv doshkil'nykh navchal'nykh zakladiv* [Theoretical and methodological principles of formation of professional and creative potential of future educators of preschool educational institutions]. Odessa : FOP Bondarenko M. O. [In Ukrainian].

6. Lystopad, O. A., & Mardarova, I. K. (2019). *Modulnyi kurs «Kompiuterni tekhnologii v roboti z ditmy» : navchalnyi posibnyk dlia studentiv zi spetsialnosti 012 «Doshkilna osvita»* [Modular course «Computer technology in working with children»]. Odessa : Publisher Bukaev Vadim Viktorovich [In Ukrainian].

7. Lystopad, O. A., & Mardarova, I. K. (2021). *Teoretyko-metodychni zasady formuvannya gotovnosti maybutnikh vykhovateliv do vykorystannia informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy v orhanizatsiyi piznaval'noyi diyal'nosti doshkil'nykiv* [Theoretical and methodological principles of forming the readiness of future educators to use information and communication technologies in the organization of cognitive activity of preschoolers]. Odessa : Publisher Bukaev Vadim Viktorovich [In Ukrainian].

8. Mardarova, I. K. (2012). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do vykorystannia kompiuternykh tekhnolohii v orhanizatsii piznavalnoi diialnosti starshykh doshkilnykiv* [Training future educators in using computer technologies in the organization of senior preschool children's cognitive activity]. Extended abstract of PhD's thesis. Odessa : SUNPU [in Ukrainian].

9. Petrunko, O. V. (2011). *Dity i media: sotsializatsiya v ahresyvnomu mediaseredovysshchi* [Children and media: socialization in an aggressive media environment]. Nizhyn : Aspect-Polygraph [In Ukrainian].

10. Ponomarenko, T., & Kuzina O. (2021). *Pidhotovka maybutnikh pedahohiv do vykorystannia mediaprostoru v osvith'omu protsesi zakladu doshkil'noyi osvity* [Preparation of future teachers for the use of media space in the educational process of preschool education]. *Pedahohichna osvita: teoriya i praktyka. Psykholohiya. Pedahohika* – Pedagogical education: theory and practice. Psychology. Pedagogy, 35, 89–3 [In Ukrainian].

11. Tsymbalaru, A. D. (2016). *Osvitnyi prostir: sutnist', struktura i mekhanizmy stvorennia* [Educational space: essence, structure and mechanisms]. *Ukrayins'kyi pedahohichnyi zhurnal* – Ukrainian pedagogical journal, 1, 41–50. [In Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто особливості формування у дітей передшкільного віку вміннь здійснювати пошук інформації. Мета статті: теоретично визначити, науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність педагогічних умов формування в дітей передшкільного віку вміннь здійснювати пошук інформації. Було встановлено, що проблема формування в дітей передшкільного віку вміннь здійснювати пошук інформації є актуальною в педагогічній теорії та практиці закладів дошкільної освіти і потребує теоретичного осмислення. У роботі уточнено зміст поняття «уміння здійснювати пошук інформації», яке розглядається нами як набуті дітьми на

основі знань і досвіду здібності до дій, спрямовані на пошук, засвоєння та подальше використання інформації.

Відповідно до мети та завдань констатувального експерименту для вивчення рівня сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації було виокремлено показники оцінки, розроблена методика діагностики та визначені рівні (високий, середній, низький) сформованості в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації.

Довели, що формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації буде ефективним за реалізації таких педагогічних умов: розроблення та реалізація комплексу пошукових завдань, що забезпечують дієве опанування дітьми передшкільного віку способами і засобами роботи з інформацією з урахуванням специфіки її джерел та етапів пошукової діяльності (усвідомлення проблеми, визначення джерела, сприйняття інформації, збереження та використання інформації); стимулювання інтересу дітей передшкільного віку до пошуку інформації з використанням різних джерел; створення емоційно-комфортного середовища в процесі роботи з інформацією для ефективного міжособистісного спілкування дітей передшкільного віку.

Була розроблена та апробована методика формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації, розроблені етапи цього процесу: мотиваційний, інформаційно-навчальний, дієво-розвивальний. Експериментально підтверджена ефективність педагогічних умов та методики формування в дітей передшкільного віку вмінь здійснювати пошук інформації.

Ключові слова: діти передшкільного віку, педагогічні умови, уміння здійснювати пошук інформації.